

MANNINGER REZSŐ

1890. július 7. — 1970. február 4.

A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományi Osztályát és az egész magyar tudományos életet súlyos veszteség érte Manninger Rezső akadémikus halálával. Manninger Rezső az állatorvostudomány kimagasló képviselője, nagy eredményeket felmutató és világszerte ismert és megbecsült művelője volt. Benne nemcsak szűkebb szaktudományának, hanem a magyar tudományos élet egyetemességének egyik legkiválóbb reprezentánsát veszítettük el.

1890. július 7-én született Sopronban. A soproni evangélikus liceumban, a mai Berzsényi Dániel gimnázium elődjében érettségizett 1908-ban. Ezután az Állatorvosi Főiskolára íratkozott be, ahol 1912-ben kitűnő jelzésű oklevelet szerzett. Ekkor hívta meg Hutyra Ferenc tanszékére gyakornoknak, ahol 1916-ban tanársegéddé, 1917-ben pedig adjunktussá nevezték ki. 1918-ban az immunitástanból magántanárrá habilitáltak. Egyetemi ny. rk. tanári címet 1921-ben kapott, 1923-ban pedig az immunitástan ny. rk. tanárává nevezték ki, majd pedig amikor Hutyra Ferenc 1927-ben megvált a járványtani intézet vezetésétől, a járványtan ny. rk. tanára lett. 1934-ben nevezték ki egyetemi ny.r. tanárnak. A járványtani intézetben később, mint annak igazgatója dolgozott 51 éven át — nyugalomba vonulásáig (1953).

1928-ban megszervezte az Országos Állategészségügyi Intézetet, s ezzel megteremtette az alapját a fertőző betegségek laboratóriumi kórjelzésének országos viszonyok között, amivel biztosabb alapot nyert a fertőző betegségek elleni védekezés. Az Állategészségügyi Intézetnek 15 éven át, 1943-ig a járványtani tanszék vezetése mellett — igazgatója volt. Az intézet működését azonban haláláig figyelemmel kísérte, az intézetet és az állategészségügyi igazgatást értékes tanácsaival támogatta.

A Magyar Tudományos Akadémia 1927-ben levelező tagjává választotta, majd 1939-ben rendes tagjává. 1960—1967 között az Akadémia egyik alelnöke volt, 1952—56 között tagja a Tudományos Minősítő Bizottságnak. 1953—56-ban az Agrártudományi Osztály titkára. Az Akadémia keretében végzett értékes társadalmi munkáját az Akadémia elnöksége avval ismerte el, hogy 1956-ban neki ítélte az Akadémia aranyérmét.

Az egyetem vezetéséből is kivette részét: az 1940—1941. tanévben dékánja volt a Műegyetem Mezőgazdasági és Állatorvosi Karának, az 1947—48. tanévben pedig az Agrártudományi Egyetem rektora volt.

Azalatt a több mint öt évtized alatt, amíg a járványtani intézetben dolgozott és azt vezette, a járványtan; a bakteriológia; a virológia és az immunitástan jóformán minden területén maradandó értékű munkát végzett. E helyen csak néhány megállapításának fölemlítésére szorítkozhatunk. 1934-ben tisztázta, hogy az annak idején vérömléses szeptikémiának, ma pasteurellózisnak nevezett betegségszót kórokozóira nem a bipoláris festődés a jellemző, hanem hogy a pasteurelláknak jellegzetes biokémiai és tenyésztésbeli tulajdonságai vannak. Fölvívta a figyelmet a bacillusgazdák szerepére a baromfikolera járvány fellépésében és fennmaradásában. Tisztázta a lovak hurutos influenzája körfejlődését és igazolta, hogy a kancák vírus-abortusza a lóinfluenza egyik jelentkezési formája. Magyarázatot adott a sertéspestis elleni aktív és passzív immunizálás során néha fellépő allergiás jelenségekre, amelyeket az okoz, hogy az immunizálásra használt biológiai készítmények különböző vércsoportokba tartozó sertések vörösvérsejtjeinek izoantigénjeit tartalmazák. Szerológiai vizsgálatai közül jelentős volt annak megállapítása, hogy az egyptások vérének antikomplementer hatása, amely a szerodiagnosztikai vizsgálatoknál zavaró lehet, a savóban levő globulinok komplementum adszorbeáló tulajdonságán alapul, és a savók melegítésével megszüntethető. Különválasztotta a sertések heveny paratífuszát a sertéspestistől. Igazolta, hogy a csirkék ún. fehér hasmenését és a tyúktífuszt ugyanaz a baktériumfaj idézi elő, és világossá tette e két betegség kapcsolatát. Jelentős felismerés volt, hogy a száj- és körömfájás vírusa a járvány folyamán mutálhat, azaz új immunbiológiai tulajdonságokat vehet föl. Ez a jelenség magyarázza, hogy az átvészelt vagy az eredeti vírus felhasználásával immunizált állományokban újabb megbetegedések léphetnek föl.

Az említett betegségeken kívül még sok más betegséggel is foglalkozott, s kiterjedt tudománytörténeti ismeretei alapján felismerte, hogy nem egy „új” fertőző betegség már jóval előbb is előfordult. Állattenyésztési és gazdasági szempontból jelentős megállapítása volt, sok évtizeddel ezelőtt, hogy a betegségek előidézésében nem mindig a fertőző anyagnak van elsődleges szerepe, hanem a környezeti tényezőknek: a hibás tartási, elhelyezési és takarmányozási viszonyok csökkentik a fertőzésekkel szemben való ellenállást, a jó környezeti viszonyok pedig fokozzák.

Kutatási eredményeit és felismeréseit nemcsak 300-nál több közleményében ismertette, hanem a külön nem közölt eredményeit beépítette a számos átdolgozott kiadásban megjelent járványtani és bakteriológiai munkáiba. A járványtan magyar nyelvű öt kiadásán kívül az általa írt bővebb német verzió is öt kiadásban jelent meg, a magyar és a német kiadás pedig francia, szlovák, két angol, két spanyol, egy-egy olasz, lengyel, szerb, két orosz, továbbá

kínai fordításban is. Az „Állatorvosi Belgyógyászat” a magyar állatorvostudományt reprezentáló munka, amelyet a világ minden részén ismernek és használnak, és el lehet mondani, hogy Manninger Rezső tudományterületén az egész világ állatorvosainak tanítómestere volt és sokáig az is marad.

Érdeklődése nemcsak az állatpatogén kórokozókra és az állatjárványtanra terjedt ki, hanem azok közegészségügyi vonatkozásaira is. Szoros kapcsolatot tartott fenn a különböző közegészségügyi szervekkel és egyesületekkel is. A Magyar Mikrobiológiai Társaságnak egyik alapító tagja és 12 éven át elnöke volt.

Munkássága mindig szoros kapcsolatban volt a gyakorlattal, a fertőző betegségek elleni védekezéssel, és e téren a földművelésügyi kormányzat mindig számított rá. 30 éven át képviselte hazánkat a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatalban (Párizs), amelynek egy perióduson át alelnöke, két perióduson át pedig intézőbizottsági tagja is volt.

Az állam és a társadalom megbecsülésének jelei voltak azok a kitüntetések, amelyekben a felszabadulás után részesült. A Kossuth díj I. fokozatát kétszer kapta meg (1950 és 1961), kitüntették a népköztársasági érdemrend IV. fokozatával, két ízben pedig a munka vörös zászló érdemrendjével. A bolgár Cirill és Method rend I. fokozatát a bolgár nemzetgyűlés éppen halála napján ítélte neki oda.

A nemzetközi tudományos megbecsülés jelei, hogy tiszteleti tagja volt a Csehszlovák Mezőgazdasági Akadémiának, a Lengyel Állatorvosok Tudományos Társaságának, az Egyiptomi Tudományos Társaságnak, az angol Royal College of Veterinary Surgeons-nek, az Állatorvosok Világszövetségének, levelező tagja a berlini német Mezőgazdasági Akadémiának, a Leninről elnevezett moszkvai Össz-szövetségi Mezőgazdasági Akadémiának, az Académie Vétérinaire de France-nak, az Académie Nationale de Médecin-nek és a Lengyel Tudományos Akadémiának. Honoris causa doktora volt a lipcsei Marx Károly Egyetemnek, a budapesti Állatorvostudományi Egyetemnek, a bécsi Állatorvosi Főiskolának, a thesszalónikei egyetem állatorvosi karának, s honoris causa tanára a madridi egyetem állatorvosi karának.

Kitűnő, élvezetes előadó volt. Logikusan felépített, magas színvonalú, kiváló nyelvezetű előadásai minden hallgatóját magukkal ragadták. Előadásait széles körű általános természettudományos, történelmi és kulturális ismerete, világlátottsága alapján színessé tudta tenni. Azt a pontosságot és gondosságot, amely írásait jellemezte, megkívánta munkatársaitól is, és erre nevelte lektorálással azoknak a dolgozatoknak a szerzőit is, akiknek munkái átnézésre hozzá kerültek.

Volt humorérzéke, s valami különös emberi melegség sugárzott lényéből. Munkaszeretete, igazán puritán gondolkodásmódja, kötelességteljesítése és önzetlen segítőkészsége példakép volt munkatársai és tanítványai előtt. Mint tanár és mint ember elévülhetetlen érdeme, hogy olyan tanítványokat

nevelt, akik munkáját az ő szellemében tudják folytani, s az ő példáját követi az a sok állatorvos-generáció, akik hallgatói voltak, s akik tőle tanulták a világos, logikus gondolkodást és a tudomány eredményeinek alkalmazását az élet néha nehéz viszonyai között.

Nemcsak nagy tudós és kiváló nevelő volt, hanem igen jó ember is. Mindenkit meg tudott érteni, még azokat is, akik hibáztak. Nyugalomba vonulása után is, élete utolsó napjaiig dolgozott; aki tanácsért, útbaigazításért hozzá fordult, soha sem távozott üres kézzel. Neve és emléke munkájának eredményeiben, emberi példamutatásában tovább él.

Mócsy János